

Sakari Puisto ps

Kirjallinen kysymys kansallisen kulttuuriperinnön turvaamisesta digitaalisessa muodossa

Eduskunnan puhemiehelle

Arkistojen saattaminen digitaaliseen muotoon on tehokas keino turvata tärkeän tiedon ja kulttuuriperinnön säilyminen. Kansallisperinnön digitointi on kuitenkin hidas prosessi.

Digitoitu kulttuuriperintö on eräänlainen varmuuskopio alkuperäisestä, usein hyvin korvaamattomasta fyysisestä aineistosta. Turvanäkökulman ohella digitaaliseen muotoon tallennettu data mahdollistaa aineistojen huomattavasti demokraattisemman saatavuuden ja hyödyntämisen, sillä perinteisessä muodossa oleviin aineistoihin tutustuminen on hyvin paikkasidonnaista. Digitaalinen, jokaisen ulottuvilla oleva kulttuuriperintö palvelee niin koulutusta, tutkimusta, datataloutta, kaupunkisuunnittelua kuin esimerkiksi matkailupalveluiden tuottajiakin. Lisäksi sillä on väestöä sivistävä vaikutus. Digitointi suojaisi "Suomen tarinan" eli kulttuuriperintöaineiston säilymistä riskeiltä kriisi- ja onnettomuustilanteissa. Digitointiin panostamalla on mahdollista myös päästä karsimaan mittavasta säilytystilakapasiteetista ja rakennusmassasta.

Vuonna 2011 Euroopan komissio suositti Euroopan kulttuuriperinnön digitointia kokonaisuudessaan vuoteen 2025 mennessä. Suomessa tämä edellyttäisi kunnollisen digitointikeskuksen perustamista.

Kansallismuseon kokoelmiin kuuluu noin puoli miljoonaa esinettä Suomesta ja maailmalta, Museoviraston kokoelmiin noin 18 miljoonaa kuvaa ja 2,5 miljoonaa esinettä ja Kansallisarkistoon noin 200 kilometriä asiakirjoja. Tämän lisäksi lukuisat muut toimijat säilyttävät huomattavaa määrää aineistoja.

Kulttuuriperinnön digitointi alkoi maassamme 2000-luvun alussa. Tästä huolimatta vain pieni osuus kulttuuriperintölaitostemme aineistosta on tallennettu digitaaliseen muotoon. Syynä ovat valtava aineistomassa ja digitointihenkilöstön vähäinen määrä — esimerkiksi Kansallisarkistossa tehtävän parissa työskentelee 3—4 työntekijää. Kansallisarkiston vs. pääjohtajan Päivi Happonen mukaan noin miljoonan euron vuosittainen lisärahoitus mahdollistaisi 20 prosentin digitoitavoitteeseen pääsemisen.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan sisältyy kirjaus: "Digitaalisesti talletetun informaation säilyvyys ja luotettavuus varmistetaan. Huolehditaan, että Suomella on varmennettua ja pysyvää digitaalista historiaa."

Kirjallinen kysymys KK 152/2022 vp

Digitointia tulisikin nopeuttaa ja kehittää ja aikajännettä lyhentää merkittävästi. Muutoin kulttuuriperintömme säilymisen turvaava digitointi voi jäädä tulevien sukupolvien tehtäväksi. Esimerkiksi Viro ja Yhdysvaltain kansallisarkisto NARA ovat jo tekemässä mittavia investointeja digitointiin.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten varmistetaan kulttuuriperintöaineiston säilyminen esimerkiksi tulipalo- tai konfliktitilanteissa,

onko hallitus myöntämässä lisärahoitusta aineiston digitointiin ja

onko sillä konkreettista suunnitelmaa kansallisen digitointikeskuksen perustamiseksi?

Helsingissä 29.3.2022

Sakari Puisto ps